

DİL ve VATANSEVERLİK

Ali AK
Filolog

TÜRK DİLİ

*Ey güzel dil, bir coşkun ırmağısın sen yurdumun;
Senin meçhûl günleri naklediyor kumsalların,
Bana adsız kökciler gibi hitâb ediyorsun;
İlk tanrılar devrini anlatıyor masalların.*

*Sende aziz dağların, beldelerin sesleri var,
Ben o elmas sorguçlu hakanları sende duydum.
Sende bir çok şâirler, kahramanlar haykırmışlar;
Sendedir ki ecdâdın tarihini dinliyorum.*

*Benim ölmez ırkıma bir ebedi vatansın sen;
Taht yıkılır, lâkin sen yıldız gibi parıldarsın;
Hayat susar, lâkin sen umman gibi çağıldarsın*

*Senin nağmen zincirl milletleri hür yaşatır;
Sanki senin o gümüş sâhilinde bir pîr vardır.
Ab-ı Hayat dağıtır altun tasla Kevser'inden!..*

Mehmet Emin Yurdakul

Emile FAGUET 'nin (1847-1916) "DE LA PATRIE" Vatan Hakkında veya Vatan Üzerine) adlı Fransızca eserinden vatanseverliğin çok önemli unsurlarından birisi olan dil ile ilgili bir bölümü Türkçeye çevirerek ilgilerinize sunuyorum:

DİL ve VATANSEVERLİK

Ortak dil de vatanseverliğin çok güçlü öğelerinden biridir, o derecede ki bazıları bunun en güçlü faktör olduğuna inandılar. Diğer taraftan bazı çarpıcı örnekler bunun mutlak

bir kural olmadığını göstermektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde birçok dil konuşulur ve nüfusun ancak çok az bir bölümü bütün Avrupa dillerini bilir, bununla beraber dünyanın en vatansever milletlerinden olmaktan geri kalmazlar, belki en vatanseverleridir; çünkü gurur duydukları bir tarihleri var, ve Amerikalılar, her şeyden önce, Vaşingtoncudurlar (Washington'a hayranlık duyarlar); - çünkü dünyada gurur duydukları bir konuma sahiptirler; - nihayet çünkü, onur duydukları kurumları vardır, ve Amerikan vatanseverliğinin temelinde şu vardır: «Antik ve modern dünyanın gelmiş geçmiş en büyük Cumhuriyetiyiz.» derler. Dil birliği bu insanlara hiç gerekli değil. Yine aynı şekilde, İsviçre'de üç dil konuşulur ve İsviçre halkı çok vatanseverdir ve tarihsel hatıralarından ve halkını oluşturan bütün grupların üzerinde anlaştığı siyasi bir anayasaya bağlı olmaktan ortaya çıkan bir dil birliğine sahiptir.

Ortak dilin yine de son derece güçlü bir ulusal bağ olduğu inkâr edilemez. Önce, hiçbir şey hemen hemen hiçbir şey bir insanı size dil ayrılığı kadar uzak, mesafeli hale getiremez, kendini başkalarına anlatma ve başkaları tarafından anlaşılmayı zorlaştıran diğer nedenler kadar yabancı yapamaz veya yabancı kalmanızı sağlayamaz. Netice olarak, ortak dil olmadığı zaman yabancı ile sizin aranızda daima derin bir uçurum bulunur. Yabancı bir kadınla evlenen bir Fransız, on yıl sonra şöyle der: «Onunla benim aramda henüz bir dil bağı yok». Biraz abartılı ve tuhaf düşünen bir anne, bir gün bana İngiltere'den dönen oğlu için şöyle diyordu: «İngilizce'yi çok iyi konuştuğundan beri oğlum bana biraz daha az oğlummuş gibi geliyor. Küçük oğlumun oraya göndermeyeceğim.»

Ayrıca ve özellikle dil, ulusal bir bağdır, çünkü kendisiyle beraber ortak düşünce tarzlarını yaratır ve bunları nesilden nesle beraberinde taşır ve eski nesillerin düşünce tarzlarını gelecek nesillere aktararak benimsetir. Bir dil bir fikirler kalıbıdır, bir kelime öğrenen bir çocuk, gelenekten gelen bir fikir kazanmış olur. Fransızca'da eğer «hükümlanlık» (souveraineté) kelimesi olmasaydı, Fransa'da, belki, daha az zorbalık taraftarı bulunurdu. Bu kelime mevcut olduğuna göre, hükümlanlık fikrinin olmaması gerektiği düşüncesi Fransız beynine giremez ve bilakis, bir hükümlanın var olduğu fikri, eskiden , kral olarak tecelli ediyordu, bugün ise halk olarak karşımızdadır. Dilde bu kelime bulunduğu sürece bu fikrin kökünden sökülüp atılması mümkün değildir. Kelime, fikri kabul ettirir, empoze eder, ve fikrin içinde o fikrin hayâli, tasavvuru vardır, bu da beraberinde fikrin bir nesnede gerçekleşme zorunluluğunu getirir. Yani dilde olan bir düşünce hayata yansır. (s.36)

Bu böyle olmakla birlikte, en azından bir ulusun ölüleri ile yaşayanları arasındaki hakiki dayanışmayı, en net dayanışmayı tam anlamıyla yaratan, ayakta tutan, onu geleceğe taşıyan ve ebedileştiren dildir. İtalya'nın her zaman var oluşunu sağlayan nedenlerden biri, hep aynı dili konuşmasıdır. Bir diplomat, "İtalya sadece coğrafi bir bütündür" diyordu, aslında İtalya, ondan daha fazla bir şeydi: O da şuydu: «İçinde ,«evet» yani «si» sesinin yankılandığı bölgelerin tümüydü. Yunanistan'ın her zaman var oluş nedenlerinden biri, Yunanlıların, Yunanca'yı aksatmadan konuşmalarıydı ve aynı zamanda dillerini kurumsallaştırarak Yunanca'yı unutmamışlardı; dil, beraberinde hatıraları taşıyordu, ve bu dili konuşma olgusu, içinde yaşattığı hatıraları canlandırıyor, gençleştiriyordu ve ebedileştiriyordu. (s.36)

Eğer insanî eğilimlere, hümanist bir görüşe yer verilecekse çok özelleştirilmiş, çok farklılaştırılmış bir dil yaratmaktan kaçınılmalıdır; Almanlar gotik harflerini korurlarken vatanseverdirler. İnsani eğilimleri yüksek olan insanlar hoşgörülü, değişken ve toleranslı bir dile sahip olurlar. Fransız hümaniterlerinin* imlamızın kolaylaştırılması fikrinden ve ulusalcıların da dilin özgünlüğünün korunması fikrinden yana olduklarını görüyorum. Sadece bu bakış açımdan dolayı hümaniterlerle aynı görüşte olmamdan dolayı da bağışlanmamı istiyorum.

Bir halkın dili söylendiği gibi, o toplumun ruhu değildir, fakat açıkça söylemek gerekirse zekâsının akışı, biçim ve görünümünün ta kendisidir. Nasıl ki bir yazarın üslûbu onun düşüncesi değilse, fakat düşüncesini anlatma biçimi ise, bir halkın dili, o halkın ruhu değil, fakat onun zekâsının göstergesidir. Bunu biraz daha uzağa götürürsek, denilecektir ki fethedilen bir halk kendisini fethedeni, dili sayesinde fetheder. Fatih, kendisini daha kalabalık olan tebaasına anlatmak için başka bir deyişle tebaasını anlamak için onların dilini konuşur, ve onların dilini konuşurken farkında olmadan onların düşünüş tarzlarını alır ve bu da onların tutum, davranış ve yaşam biçimlerini almasına doğru götürür. Anayasal güç, başka bir deyişle, bir halkın davranışının gücü ne ile ölçülür? Şununla: Yenilen halkı kendi dillerini konuşmaya zorlar (Romalılar), veya yenilenlerin (Franklar) dili, yenenleri konuşmaya götürür. İlk durumda, gerçekten fetheden yani, asimilecidir; ikinci durumda, sadece bir günlük fatih rolündedir, fakat hakiki yenilen yani fethedilen, yani asimile olan kendisidir. Direniş gösterenler kendi dillerini hiçbir zaman terk etmemeleriyle dillerinin de aynı şekilde onları terk etmemesiyle kendilerini belli ederler.

Hakiki bir katışma vardır, bu sadece direnenlerin dilinden yenenlere katışma değil, fakat yenenlerden yenilenlerin diline doğru bir katışmadır. Bu katışma onları yoğurur,yontar ve şekillendirir.

İlgi çekicidir ki bir toplum refah içinde, güçlü ve şanlı şerefli olduğu zamanlar, aynı zamanda özellikle diliyle gurur duyduğu, onu kolladığı, çok büyük bir ciddiyet ve kıskançlıkla onu arındırmak ve güzelleştirmek istediği zamanlardır. Bu gerçeği Atina ile Roma'da, İngiltere'de, Fransa'da ve İspanya'da görebiliriz. Bu anlamda gramerci bir vatanseverdir ve kendi seviyesinde ve alanında bir «vatan babası»dır. Diline layık olan, vatana da layık olur. Bilinir ki, bu göz önüne alınınca, bundan şüphe etmeyelim, kırsal kesimde yaşayanlar arasında gramerci ve arı dil taraftarı olan insanlar var ve bunlar yöre ağzına yabancı olan ve babaları tarafından kullanılmayan bir dili konuşmak istemezler, diğer taraftan çocuklarına öğretilen Fransızca'nın şehirlerde konuşulan Fransızca olmasını; bir lehçeyi konuştukları zaman onu da iyi bilmelerini isterler. Hem zaten, etimoloji olarak dil ile memleket eş anlamlıdırlar. Birinin sevgisinin diğerinin sevgisi ile karışması doğaldır.

Dil, daha söylenmeyeni söylemek için gelenektir, giysidir, giysiden daha fazla bir şey, bir kalıptır, kalıptan fazla bir şeydir, geleneğin gövdesidir; ona bütün vurgularını ve jestlerini verir. Bilindięi gibi, dil ruhtan geldiği gibi yine ruha kadar gider ve sırası gelince onlara ilham veren ruhu şekillendirir.

Emile Faguet

De la Patrie Bibliothèque internationale d'Édition
E. SANSOT et Cie, İkinci baskı.Paris, baskı tarihi yok.

* Hümaniter (Fr. humanitaire): Bu kelimenin tam olarak bir karşılığı yoktur, ancak mealen : insanietilik, vatan kavramına karşı olan düşünce. Vatanın sınırlarını kaldırılıp tüm insanlığın birleşmesi gibi düşünceyi veya felsefeyi yansıtır.

©<http://www.ege-edebiyat.org>